

Gezellig!

Op de laatste persconferentie van de Nuclear Security Summit toonde Obama zich van zijn joviale kant. Hij had het in Nederland 'truly gezellig' gehad. Daags erna werd echter duidelijk dat hij binnenskamers forse kritiek had geleverd op het lakse defensiebeleid van de Europese landen. 'Europa schiet tekort,' kopte *NRC Handelsblad* op 27 maart jl. 'Wil het Westen echt een vuist maken tegen Vladimir Poetin, dan moeten Europese landen stoppen met bezuinigen op defensie,' aldus Obama. Eerder had hij gezegd dat Europa van consument een producent van veiligheid moest worden.

Ook de houding van Nederland wekt wrevel bij de Amerikanen

De afgelopen eeuw heeft de VS inderdaad vaak voor Europa in de bres moeten springen. Denk aan beide wereldoorlogen en de crises op de Balkan. Bij het verjagen van Khadaffi nam de VS weliswaar niet de leiding, maar zonder Amerikaans materieel was de missie waarschijnlijk mislukt. De cijfers liegen er ook niet om. De VS neemt in zijn eentje bijna driekwart van de defensie-uitgaven van de NAVO voor zijn rekening; een aandeel dat de afgelopen jaren is gestegen, doordat Europese NAVO-partners fors hebben bezuinigd. Niet alleen hebben Europese bondgenoten van de VS hun defensie verwaarloosd, daarnaast heeft West-Europa zich voor eenderde van zijn olie- en gasinvoer afhankelijk gemaakt van Rusland. Daarmee heeft het zich in een kwetsbare positie gemanoeuvreed.

In Europa ontwikkelt zich opnieuw een crisis. Zelfs degenen die begrip hebben voor de Russische annexatie van de Krim kunnen niet ontkennen dat Poetin onrust veroorzaakt in Oost-Europa. De Hongaarse opstand van 1956 en de Praagse lente van 1968, die bloedig door de Russen werden neergeslagen, staan daar in het geheugen gegrift. Poetin is niet zichtbaar onder de indruk van westerse bevrozing van tegoeden of inreisverboden voor zijn medewerkers. Van dwang of afschrikking is nauwelijks sprake.

Na annexatie van de Krim heeft het Kremlin zijn hand in de onrust in Oost-Oekraïne. Niemand weet of Poetin de Baltische staten of voormalige satellieten van de USSR ongemoeid zal laten. Als hij sluipenderwijs subversieve acties blijft plegen in de voormalige invloedssfeer van het Kremlin zal dat een lakmoesproef voor de NAVO zijn. Poetin is een slimme strateeg, die vast Sun Tzu heeft gelezen: *'To win one hundred victories in one hundred battles is not the acme of skill. To subdue the enemy without fighting is the acme of skill.'*

Met weinig bloedvergieten heeft hij de Krim geannexeerd. Als hij Russische minderheden in het voormalige Oostblok verder weet te mobiliseren kan dat een gevaar betekenen voor de integriteit van oostelijke NAVO-landen. Alleen een ferm en eensgezind antwoord van het Westen kan deze expansiedrift intomen. Soft power kan dan niet zonder hard power. Roosevelt zei het al: *'speak softly and carry a stick'*.

Wat is de positie van Nederland? Kunnen we ons verschuilen achter het feit dat we 'een klein land zijn' en dat onze bijdrage toch niets uitmaakt? Grondoppervlak is een ouderwets criterium om te bepalen of een land 'groot' of

'klein' is. Economisch vermogen geeft een beter beeld. Zo'n klein land is Nederland dan niet. Als achttiende economie van bijna tweehonderd soevereine staten hoort Nederland tot de rijkste landen, zeker per hoofd van de bevolking. Eigenaardig dat één van de meest geglobaliseerde landen ter wereld zo weinig oog heeft voor de veiligheidsaspecten daarvan.

Geld verdienen we graag aan het buitenland, maar als het op veiligheid aankomt leveren we geen aandeel dat overeenkomt met onze positie. De uitgaven voor defensie zijn inmiddels bijna gezakt tot de helft van de twee procent van het Bruto Binnenlands Product waartoe we ons binnen de NAVO verplicht hadden. Geen wonder dat ook wij wrevel wekken bij de Amerikanen, die 4.5 procent van hun BBP aan defensie spenderen. Nederland gedraagt zich als een *free rider*. Enerzijds willen we graag de dekking van artikel 5 uit onze NAVO-verzekeringspolis, anderzijds betalen we maar de helft van de premie. Vroeg of laat moet dit afbreuk doen aan de solidariteit tussen de verzekerden.

We gaan er kennelijk stilzwijgend vanuit dat als Europa of Nederland nog eens bedreigd worden, de VS wel weer zal inspringen. Maar waarom zouden Amerikaanse burgers per inwoner ruim vier keer zoveel over hebben voor defensie als wij? Wat zou Amerikanen motiveren om weer een crisis in Europa op te lossen, met inzet van eigen leven? Hoe denken we aanspraak te kunnen maken op Amerikaanse veiligheidsgaranties als we er zelf te weinig voor over hebben?

Dat we het in Nederland zo gezellig hebben is misschien wel ons probleem. De postmoderne samenleving heeft een aantal inherente zwakheden. Na zeventig jaar afwezigheid van

oorlog worden vrede en veiligheid als vanzelfsprekendheid gezien en ons 'Poldermodel' als panacee voor alle problemen. Met goede wil en overleg denken we alles op te kunnen lossen. Strategisch denken is ons vreemd. Macht is bijna een vies woord. De denkfout van dit alles is dat we onze eigen omgangsvormen op anderen projecteren en verwachten dat buitenlandse machthebbers ook zo functioneren.

Toch gaan we er stilzwijgend vanuit dat de VS wel weer zal bijspringen, mocht Nederland of Europa bedreigd worden

Inmiddels lijkt er weer wat lucht te komen in de rijksbegroting. Partijen hebben elkaar snel gevonden om bezuinigingsmaatregelen in de zorg te verzachten. Enkele partijen hebben de wens geuit het defensiebudget te verhogen, maar dit lijkt niet hoog op de agenda te staan. Van de sluipende expansie van Rusland hebben we kennelijk niet wakker gelegen. Naast een adequate strategie ontbreekt het aan middelen.

Wat moet er gebeuren om Nederland wakker te schudden? Gezelligheid kent geen tijd. Maar als we het echt gezellig willen houden, wordt het wel tijd dat we onze verantwoordelijkheid nemen. ■